

Handreiking onderwijs voor kinderen en jongeren uit Oekraïne

Een handreiking voor schoolbesturen en gemeenten

Deze handreiking is een aanvulling op de Wet en regeling tijdelijke onderwijsvoorzieningen bij massale toestroom van ontheemden en aanpalende regelgeving.

Versie: 7 juli 2022

Deze handreiking is samengesteld onder regie van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in samenwerking met de Inspectie van het Onderwijs, de organisatie voor ondersteuning onderwijs aan nieuwkomers (LOWAN po en vo), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de sectororganisaties voor primair onderwijs (PO-Raad) en voortgezet onderwijs (VO-raad).

Dit is de derde versie van de handreiking (versie 1 en 2 zijn gepubliceerd in april 2022). De informatie in deze versie is in lijn met de *Wet en regeling tijdelijke onderwijsvoorzieningen bij massale toestroom van ontheemden* en biedt een toelichting op de wet- en regelgeving.

Deze handreiking kan de komende periode waar nodig nog verder worden aangevuld en geactualiseerd.

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Onderwijs aan leerlingen uit Oekraïne: hoe en wat?	4
Spoor 1: benutten van bestaande mogelijkheden.....	4
1a: onderwijs gericht op nieuwkomers	4
1b: onderwijs aan Oekraïense leerlingen op een reguliere school	4
1c: richtlijnen voor onderwijs aan leerlingen uit Oekraïne bij bestaande nieuwkomersvoorzieningen, reguliere en speciale scholen:	5
Spoor 2: tijdelijke onderwijsvoorzieningen	7
2a: het inrichten van een tijdelijke onderwijsvoorziening.....	7
2b: het onderwijsprogramma van een tijdelijke onderwijsvoorziening	9
2c: onderwijs gericht op doorstroom.....	9
2d: onderwijspersoneel in de tijdelijke voorziening	9
2e: toezicht/veiligheid in de tijdelijke voorziening	10
2f: afstandsonderwijs	11
3. Algemene informatie nieuwkomersonderwijs	11
3a: nieuwkomersbesteding + maatwerkbesteding	11
3b: leerlingenvervoer	12
3c: expertisedeling	12
3d: Onderwijshuisvesting	13
3e: Voorschoolse educatie.....	14
2. Governance: rolverdeling landelijk en lokaal	15
Landelijke rolverdeling.....	15
Organiseren van het onderwijs: lokale rolverdeling.....	15
Escalatie: wat als er extra ondersteuning nodig is?.....	17
Samenwerking tussen gemeenten: regionale aanpak.....	17
3. Meer informatie	18
Ministerie van OCW	18
LOWAN	18
Inspectie van het onderwijs	18
VNG	18

Inleiding

De oorlog in Oekraïne heeft sinds februari 2022 miljoenen mensen uit hun land verdreven. Terwijl zij dagelijks nog met de angst en het verdriet leven, staan zij noodgedwongen voor de zware opgave om de draad op te pakken in een hen onbekend land, waar veel anders is en zij de taal nog niet spreken. Nederland is één van de landen die ontheemden uit Oekraïne opvangt. Medio juni 2022 waren in het funderend onderwijs in Nederland ruim 17.500 leerlingen geregistreerd.

Scholen en gemeenten leveren enorme inspanningen om ook deze groep leerplichtigen onderwijs te geven. Deze inspanningen komen bovenop de inspanningen die zij de afgelopen jaren al moesten leveren om het onderwijs tijdens de coronapandemie voort te zetten. Aanvankelijk was er nog ruimte in bestaande nieuwkomersvoorzieningen en reguliere en speciale scholen om leerlingen uit Oekraïne op te vangen, maar de blijvende en massale toestroom van ontheemden heeft genoodzaakt tot verdergaande maatregelen.

De zorg voor een onderwijsaanbod voor leerlingen uit Oekraïne is een maatschappelijk vraagstuk waar scholen niet alleen voor staan. Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (hierna: het ministerie) biedt scholen hulp bij het zoeken naar oplossingen. Deze handreiking beoogt scholen en gemeenten informatie te geven over de mogelijkheden om leerlingen uit Oekraïne onderwijs te bieden.

De handreiking bevat naast informatie over mogelijkheden om bijzondere maatregelen te kunnen nemen ook tips en antwoorden op veel gestelde vragen. De handreiking is geschreven in afstemming met de PO-Raad, VO-raad, LOWAN, de Inspectie van het onderwijs (hierna: inspectie) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (hierna: VNG). De handreiking bevat informatie over de

invulling van het onderwijs, de inzet van onderwijspersoneel, de bekostiging en het toezicht. Ook zijn hyperlinks opgenomen naar andere informatiebronnen.

Kinderen en jongeren uit Oekraïne hebben recht op onderwijs
Kinderen en jongeren hebben onderwijs nodig om zich zo goed mogelijk te ontwikkelen. Dat geldt ook voor kinderen en jongeren uit Oekraïne die sinds de invasie van Rusland het land zijn ontvlucht. Ongeacht de duur van hun verblijf in Nederland, hebben zij recht op onderwijs. Het is wenselijk dat dit onderwijs gericht is op de specifieke situatie van deze kinderen en jongeren. Indien een regio of school voldoende ruimte heeft om leerlingen uit Oekraïne op te nemen in het bestaande nieuwkomersonderwijs, heeft dat de voorkeur.

Daar waar bestaande voorzieningen niet toereikend zijn, is het ministerie voornemens om aanvullende mogelijkheden te creëren om het onderwijs ruimte te geven. De inspectie houdt bij haar toezicht en bij het beoordelen van leeruitkomsten en onderwijsresultaten rekening met nieuwkomers uit Oekraïne en andere landen.

De handreiking is een 'levend document'
Het ministerie heeft grote waardering voor de mensen die zich inzetten voor goed onderwijs voor kinderen en jongeren uit Oekraïne. Dankzij hen hebben deze leerlingen een beter perspectief. Tegelijkertijd is de situatie in Oekraïne ongewis. Om die reden werken alle betrokken partijen – LOWAN, de sectorraden van het po en vo, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de inspectie, (de regiocoördinatoren van) het ministerie en bovenal het onderwijsveld zelf – samen om de situatie in te schatten en waar nodig te helpen of in te grijpen. Dit betekent dat ook voortdurend wordt gekeken of de handreiking nog actueel is: het is een 'levend document'. Aan de handreiking ligt regelgeving ten grondslag, die deels ook is aan te passen op basis van veranderde omstandigheden. Ook die regelgeving is onderhevig aan evaluatie.

1. Onderwijs aan leerlingen uit Oekraïne: hoe en wat?

De wijze waarop het onderwijs aan leerlingen uit Oekraïne kan worden georganiseerd is in te delen langs twee sporen: in het eerste spoor wordt het bestaande (nieuwkomers)onderwijs ten volle benut en waar mogelijk opgeschaald (spoor 1). Mocht een schoolbestuur gegeven de massale toestroom of bijzondere onderwijsbehoeften van leerlingen uit Oekraïne af moeten wijken van bestaande wettelijke voorschriften over bijvoorbeeld de onderwijsinhoud of het onderwijspersoneel, dan kan een schoolbestuur ervoor kiezen om een tijdelijke onderwijsvoorziening in te richten (spoor 2).

Spoor 1: benutten van bestaande mogelijkheden

1a: onderwijs gericht op nieuwkomers

In Nederland zijn zowel in het primair onderwijs (hierna: po) als in het voortgezet onderwijs (hierna: vo) scholen met een onderwijsaanbod dat speciaal gericht is op nieuwkomers. Dit noemen we ook wel nieuwkomersvoorzieningen. Een onderwijsprogramma op deze scholen biedt kinderen en jongeren de mogelijkheid om de taal te leren en om zich voor te bereiden op instroom in het reguliere of speciale onderwijs. In het vo worden nieuwkomersvoorzieningen meestal internationale schakelklassen (isk) of eerste opvang anderstaligen (eoa) genoemd. In het po hebben deze voorzieningen wisselende namen, bijvoorbeeld taalschool of nieuwkomersschool. Daarnaast zijn er in het po ook reguliere scholen die de ervaring en expertise hebben om leerlingen die nieuw in Nederland zijn, een goed aanbod te kunnen bieden. De bestaande nieuwkomersvoorzieningen zijn flink aan het opschalen om de kinderen en jongeren uit Oekraïne waar mogelijk op te nemen op hun scholen.

Op www.rijksoverheid.nl/onderwijsvooroekraine is alle informatie te vinden over het onderwijs aan leerlingen uit Oekraïne.

1b: onderwijs aan Oekraïense leerlingen op een reguliere school¹

Ook scholen zonder specifieke ervaring met nieuwkomers kunnen te maken krijgen met aanmeldingen van kinderen of jongeren uit Oekraïne. Scholen maken zelf de afweging of zij een aangemelde nieuwkomer goed onderwijs kunnen bieden. Omdat onderwijs aan nieuwkomers deskundigheid vergt, wordt scholen echter geadviseerd om contact op te nemen met een nieuwkomersvoorziening in de buurt en eventueel om advies in te winnen bij LOWAN. In overleg met de nieuwkomersvoorziening in de buurt kan bekeken worden waar de leerling het beste op zijn plek is. De school kan vervolgens de mogelijkheden met de ouders bespreken en bijvoorbeeld ook doorverwijzen als er in de buurt een beter nieuwkomersaanbod gedaan kan worden.

Nieuwkomersvoorzieningen en LOWAN kunnen daarnaast helpen bij het verkrijgen van de benodigde deskundigheid en adviseren over het invullen van het onderwijsaanbod, de intakeprocedure en het beschikbare lesmateriaal. Bij vragen over de kaders of financiering, kan een school contact opnemen met de regiocoördinatoren van het ministerie via onderwijsvooroekraine@minocw.nl, of telefonisch via 06-15038281.

Als ouders ervoor kiezen hun kind aan te melden op een reguliere school, dan moet de school de leerling volgens de wet toelaten als er nog plaats (toelatingscapaciteit) beschikbaar is en, indien relevant, als de ouders de richting van de school respecteren. Heeft een leerling een extra ondersteuningsbehoefte, dan geldt de zorgplicht. In het vo moet de leerling ook het juiste niveau hebben. Met andere woorden: een leerling die uitstroomt uit groep 8 met een schooladvies op vmbo-niveau kan niet worden toegelaten op een school met alleen gymnasium. Voor leerlingen uit Oekraïne is op www.onderwijsvooroekraine.nl een overzicht beschikbaar met het niveau van de leerlingen conform de onderwijsvormen in het land zelf. Voor een school in het speciaal basisonderwijs of (voortgezet) speciaal onderwijs is voor inschrijving een toelaatbaarheidsverklaring, afgegeven door het samenwerkingsverband, nodig.

¹ In deze handreiking wordt gesproken van onder meer 'reguliere scholen' of 'speciale scholen'. Met 'reguliere scholen' worden scholen bedoeld die het reguliere basisonderwijs of voortgezet onderwijs aanbieden, niet zijnde voorzieningen die gericht zijn op nieuwkomersonderwijs. Met 'speciale scholen' worden scholen uit het speciaal (basis)onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs bedoeld.

Een school die zelf 'vol' is, mag leerlingen weigeren, mits dit consequent gebeurt en daarover transparant en tijdig wordt gecommuniceerd. Als een school die vol is, weigert een leerling toe te laten, dan kan de gemeente in het geval van een po leerling helpen bij het vinden van een andere (openbare) school. De verantwoordelijkheid voor aanmelding ligt echter altijd bij de ouders, de verantwoordelijkheid voor een besluit op toelating ligt bij het schoolbestuur.

Advies aan scholen en gemeenten is om ouders te informeren over de voorzieningen die de regio biedt en ook wat het beleid is voor toelating (bijvoorbeeld centrale aanmelding, postcodebeleid of voorkeursbeleid voor broertjes en zusjes).

1c: richtlijnen voor onderwijs aan leerlingen uit Oekraïne bij bestaande nieuwkomersvoorzieningen, reguliere en speciale scholen:

Het onderwijs is voor iedereen toegankelijk, ongeacht de nationaliteit van de leerling. Kinderen en jongeren die nieuw zijn in Nederland zijn het meest op hun plek op een school waar de expertise is om de ontwikkeling naar het Nederlandse onderwijsstelsel te kunnen maken.

Het is van belang dat het schoolbestuur de leerlingen zo snel mogelijk inschrijft in het Register Onderwijsdeelnemers (ROD), net zoals dat bij andere leerlingen gebeurt. Voor leerlingen die nieuw zijn in Nederland kan de school in het vo nieuwkomersbekostiging aanvragen; in het vo ontvangt de school de nieuwkomersbekostiging ambtshalve na inschrijving (zie hiervoor paragraaf 3).

Als een school leerlingen toelaat, is de school verantwoordelijk voor een onderwijsaanbod dat past bij het niveau van de leerling en dat hem of haar in staat stelt zich te ontwikkelen. Voor de inhoud van het onderwijs: een school moet rekening houden met voldoende maatwerk voor een leerling die nieuw is in Nederland (denk aan het leren van de Nederlandse taal), en waar mogelijk het reguliere curriculum bieden. (Zie paragraaf 2 wanneer dit niet meer haalbaar is.)

De inspectie telt de leeropbrengsten van nieuwkomers op alle scholen (of het nu een reguliere school of een nieuwkomersvoorziening betreft) de eerste jaren niet mee bij het reguliere toezicht. Zowel in het po als vo neemt de inspectie

nieuwkomers (dus ook Oekraïense vluchtelingen) de eerste 2 jaar (vo) of 4 jaar (po) niet mee als de leerresultaten van scholen worden beoordeeld.² De leerresultaten van deze leerlingen hebben dus geen gevolgen voor de beoordeling van een school. Verder bestaat in het vo de mogelijkheid om als de inspecteur daar aanleiding voor ziet, de resultaten van deze leerlingen nog een jaar langer buiten beschouwing te laten, op voorwaarde dat de school kan aantonen dat deze zich maximaal inspant om tot een zo groot mogelijke leerwinst te komen.

Advies is om bij een tekort aan huisvesting en/of personeel als schoolbestuur in gesprek te gaan met de gemeente(n) en met scholen in de regio waar al mee wordt samengewerkt. De gemeente is verantwoordelijk voor het regelen van huisvesting. Komt u er in uw reguliere overlegstructuur niet samen uit (zie hoofdstuk 3 voor meer uitleg over de lokale rolverdeling), dan kunt u desgewenst contact opnemen met de regiocoördinatoren van het ministerie via onderwijsvooroekraine@minocw.nl, of telefonisch via 06-15038281.

Onderwijspersoneel in spoor 1

Voor het onderwijs in spoor 1 gelden de reguliere eisen voor onderwijspersoneel. Schoolbesturen hebben mogelijkheden om personeel uit Oekraïne in dienst te nemen. Indien een schoolbestuur iemand uit Oekraïne in dienst neemt, moet het dit melden bij het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV). Op de website van UWV is daarvoor een digitaal formulier beschikbaar. Er is geen tewerkstellingsvergunning nodig.

In het po kunnen leraren uit Oekraïne zelfstandig voor de klas, indien zij beschikken over een erkenning van hun beroepskwalificatie of over een diploma van een Nederlandse lerarenopleiding. Om voor de klas te mogen staan, is daarnaast een verklaring omtrent het gedrag ([vog](#)) nodig.

In het vo heeft een schoolbestuur de mogelijkheid om een leraren tijdelijk zonder bevoegdheid te benoemen. De leraar moet dan wel toewerken naar het alsnog behalen van een bevoegdheid, bijvoorbeeld door een erkenning aan te vragen van een in Oekraïne behaald lerarendiploma. Ook in het vo is een vog nodig om voor de klas te mogen staan.

² <https://www.onderwijsinspectie.nl/actueel/nieuws/2022/03/22/onderwijs-aan-oekraïense-kinderen-liefst-bij-bestaand-nieuwkomersonderwijs>

Voor de inzet in een onderwijsondersteunende functie, zoals een onderwijsassistent, intern begeleider of conciërge, volstaat wettelijk een vog. Schoolbesturen bepalen binnen de kaders van het eigen personeelsbeleid vast wie zij aannemen. Een aanvraag voor een erkenning kan door de leraar zelf worden ingediend bij DUO; dit kan in het Engels of in het Nederlands.

Tips:

Voor het po heeft de inspectie de Handreiking lerarentekort basisonderwijs gepubliceerd, waarin veel informatie staat: <https://www.onderwijsinspectie.nl/actueel/nieuws/2018/11/8/handreiking-lerarentekort-basisonderwijs>

Een leraar kan erkenning van beroepskwalificaties aanvragen bij DUO via: <https://duo.nl/particulier/foreign-diploma-in-the-netherlands/working-as-a-teacher.jsp>

De gemeente waar een leraar woont, kan een vog aanvragen. De leraar kan dit ook zelf doen bij Justis: <https://www.justis.nl/service-contact/veelgestelde-vragen/vog/hoe-kan-ik-een-vog-aanvragen-als-ik-niet-ben-in-geschreven-in-de-brp>

Meer informatie over de rijksbrede richtlijnen over de vog voor werkgevers en organisaties is te vinden via Justis: <https://www.justis.nl/producten/verklaring-omtrent-het-gedrag-vog/werkgevers-en-organisaties/waarom-en-wanneer-moet-u-screenen>

Er is een spoedprocedure afgesproken met Dienst Justis zodat Oekraïens onderwijspersoneel zo snel mogelijk de aanvraagprocedure voor een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) kan doorlopen: <https://www.nieuwsbrievenminocw.nl/actueel/nieuws/2022/05/19/spoedprocedure-vog-voor-oekraïens-onderwijspersoneel>

Let op: voor tijdelijke onderwijsvoorzieningen (spoor 2) gelden aanvullende mogelijkheden om personeel uit Oekraïne in dienst te nemen. Zie daarvoor onder punt 2d.

Afstandsonderwijs in spoor 1

Fysiek onderwijs is de norm voor scholen in spoor 1. In het vo kunnen schoolbesturen in beperkte mate en onder voorwaarden afstandsonderwijs aanbieden aan leerlingen (uit Oekraïne). De wet biedt hen ruimte om op schoolniveau eigen keuzen te maken over de inrichting, vormgeving en planning van het onderwijs. Afstandsonderwijs is als onderwijstijd in de zin van de wet aan te merken, als dat bewust is gepland en verzorgd onder verantwoordelijkheid van het schoolbestuur en wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van een leraar. De medezeggenschapsraad moet vooraf instemmen met het afstandsonderwijs.

Voor het schoolbestuur betekent dit dat het:

- moet kunnen instaan voor de kwaliteit, inhoud en wenselijkheid van het afstandsonderwijs en de keuze daarvoor kunnen verdedigen; en aannemelijk moet kunnen maken dat leerlingen die afstandsonderwijs volgen redelijkerwijs de daaraan gerelateerde leerdoelen (bijvoorbeeld kerndoelen of exameneisen) kunnen behalen binnen de gegeven tijd.

Een vuistregel is dat een schoolbestuur 'oprecht moet kunnen wensen – en actief bepleiten – dat een dergelijke activiteit ook op elke andere school die dit zou wensen, zou mogen worden aangeboden als reguliere onderwijstijd.³

Let op: deze informatie geldt uitsluitend voor het vo. Voor het po zijn in spoor 1 geen mogelijkheden voor afstandsonderwijs.

³ Meer informatie over afstandsonderwijs als onderwijsactiviteit is vindbaar in een brief van de minister van 5 juli 2019, <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/dossier/kst-31293-474.html>.

Spoor 2: tijdelijke onderwijsvoorzieningen

Hoewel het Nederlandse onderwijsbestel is ingericht op het verwelkomen van nieuwkomers uit andere landen, zijn de huidige voorzieningen door de massale toestroom van leerlingen uit Oekraïne niet altijd meer toereikend. Schoolbesturen hebben niet altijd de capaciteit om zulke grote aantallen nieuwe leerlingen op te vangen, zeker indien die leerlingen aanvullende behoeften hebben. De minister heeft regelgeving beschikbaar gesteld om in deze situatie ruimte te bieden. Op grond van de Wet tijdelijke onderwijsvoorzieningen bij massale toestroom van ontheemden (hierna: de wet) krijgen schoolbesturen de mogelijkheid om een zogenaamde tijdelijke onderwijsvoorziening in te richten voor leerlingen uit Oekraïne. Bijzonder aan de tijdelijke onderwijsvoorzieningen is dat van een aantal wettelijke eisen kan worden afgeweken, bijvoorbeeld ten aanzien van het onderwijsaanbod en onderwijspersoneel. In dit hoofdstuk wordt uitgelegd hoe een schoolbestuur een tijdelijke onderwijsvoorziening kan inrichten en welke regels daaraan verbonden zijn.

Nota bene: deze mogelijkheid is beschikbaar voor alle schoolbesturen in het primair en voortgezet onderwijs, met enkele uitzonderingen. Scholen die als zeer zwak zijn aangemerkt, kunnen geen tijdelijke onderwijsvoorziening starten. Hetzelfde geldt voor scholen voor speciaal basisonderwijs, scholen voor praktijkonderwijs en scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs.

Een schoolbestuur kan een tijdelijke onderwijsvoorziening starten indien het bestuur zich genoodzaakt acht om vanwege de toestroom van leerlingen uit Oekraïne een onderwijsaanbod in te richten dat afwijkt van wet- en regelgeving. Het schoolbestuur kan hierbij kiezen uit verschillende vormen. Een tijdelijke onderwijsvoorziening kan bestaan uit een aparte klas of een afdeling in een bestaande school, of een aparte locatie (zijnde een dislocatie in geval van po of een tijdelijke nevenvestiging in geval van vo). Een tijdelijke onderwijsvoorziening is mogelijk bij zowel een school met een bestaande voorziening voor nieuwkomers als bij een school zonder nieuwkomerexpertise, mits de school door de inspectie niet als zeer zwak is aangemerkt.

Een schoolbestuur in het vo kan de tijdelijke onderwijsvoorziening aanmelden als tijdelijke nevenvestiging. In dat geval zijn de regels van toepassing voor tijdelijke neven-

vestigingen die voorzien in de tijdelijke huisvestingsbehoefte van een hoofdvestiging of nevenvestiging. Er is één belangrijke uitzondering: een tijdelijke onderwijsvoorziening mag wel verder dan drie kilometer gelegen zijn van de hoofd- of nevenvestiging. In dat geval blijft de aanspraak op bekostiging bestaan.

Omdat de tijdelijke onderwijsvoorzieningen zijn bedoeld om tijdelijk extra flexibiliteit te creëren, is in de wet een maximale termijn van twee jaar verbonden aan de bepalingen voor de tijdelijke onderwijsvoorzieningen in de wet, gerekend vanaf juli 2022. Het onderwijs in een tijdelijke onderwijsvoorziening is dus niet structureel van aard: het doel is dat leerlingen zo snel als mogelijk doorstromen naar het reguliere onderwijs, waaronder het nieuwkomersonderwijs. Een tijdelijke onderwijsvoorziening zal daarom niet langer bestaan dan strikt noodzakelijk. Zodra een tijdelijke onderwijsvoorziening voldoet aan de reguliere wettelijke eisen, streeft het schoolbestuur naar opheffing van de tijdelijke onderwijsvoorziening als zodanig. In het uiterste geval moeten alle tijdelijke onderwijsvoorzieningen per juli 2024 weer zijn opgeheven.

za: het inrichten van een tijdelijke onderwijsvoorziening

Om schoolbesturen ruimte te geven om flexibel te handelen, zijn aan het inrichten van een tijdelijke onderwijsvoorziening zo min mogelijk formaliteiten verbonden. Voor het aflopen van de termijn van twee jaren zal in overleg met de landelijke organisaties een overgangsregeling worden opgesteld waarin wordt aangegeven hoe wordt omgegaan met de dan nog bestaande tijdelijke onderwijsvoorzieningen zodat schoolbesturen weten waar ze aan toe zijn en leerlingen een ononderbroken ontwikkelingsleerlijn kunnen doorlopen.

Overleg met gemeente en andere schoolbesturen

Het is voor schoolbesturen lang niet altijd overzichtelijk hoeveel kinderen en jongeren uit Oekraïne er in de regio zijn en waar het onderwijsaanbod het beste georganiseerd kan worden. Om de toestroom van deze groep in goede banen te leiden, kan overleg met de gemeente en omliggende scholen van meerwaarde zijn. Voordat een schoolbestuur daadwerkelijk aan de slag gaat, is het belangrijk dat het eerst overlegt met de gemeente(n) en met omliggende schoolbesturen in de gemeente of regio. Het doel hiervan is dat schoolbesturen met elkaar en met de gemeente proberen om het onderwijs voor leerlingen uit Oekraïne zo goed mogelijk te regelen. Indien een schoolbestuur nieuwe huisvesting nodig heeft voor de tijdelijke onderwijsvoorziening, moet de gemeente daarmee eerst instemmen.

Melden van een tijdelijke onderwijsvoorziening

Zodra het schoolbestuur heeft besloten dat het een tijdelijke onderwijsvoorziening wil starten, doet het schoolbestuur onverwijld een melding tijdelijke onderwijsvoorziening. Tot 1 augustus 2022 kan dit via onderwijsvooroekraine@minocw.nl, vanaf 1 augustus kunnen schoolbesturen terecht op het zakelijk portaal van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) via www.duo.nl. De melding wordt gedeeld met de inspectie. Dankzij de meldingen ontstaat een landelijk beeld waarmee het ministerie en de inspectie hun beleid kunnen verbeteren en waar nodig met scholen kunnen meedenken of hulp kunnen aanbieden.

Een melding bestaat uit de volgende onderdelen:

- de naam en het bestuursnummer van het schoolbestuur;
- de naam en de instellingscode van de school en het vestigingsnummer waarvan de tijdelijke onderwijsvoorziening een uitbreiding is;
- het adres waar de tijdelijke onderwijsvoorziening gevestigd is;
- de startdatum of voorziene startdatum van de tijdelijke onderwijsvoorziening;
- het aantal leerlingen in de tijdelijke onderwijsvoorziening of het aantal leerlingen dat naar verwachting de tijdelijke onderwijsvoorziening zal bezoeken en het aantal groepen of klassen;
- indien van toepassing: de specifieke opvanglocatie waaraan de tijdelijke onderwijsvoorziening is verbonden;
- een verklaring dat met de gemeente is overlegd over het inrichten van de tijdelijke onderwijsvoorziening en, indien er noodzaak bestaat voor nieuwe huisvesting, dat de gemeente instemt met de huisvesting voor de tijdelijke onderwijsvoorziening;
- een verklaring dat met het schoolbestuur van andere scholen in de gemeente of regio is overlegd over het inrichten van de tijdelijke onderwijsvoorziening;
- de naam, het telefoonnummer en het e-mailadres van de contactpersoon van de tijdelijke onderwijsvoorziening.

Het schoolbestuur is zelf verantwoordelijk voor de verklaring dat is overlegd met gemeenten en andere schoolbesturen in de gemeente of regio. Het is niet noodzakelijk dat de andere partij de verklaring 'ondertekent'. De verklaring kan mede dienen als basis voor het eerste gesprek met de inspectie. Om die reden is het belangrijk dat het schoolbestuur deze bewaart in de administratie.

Het ministerie en de inspectie zijn zich ervan bewust dat het om een bijzondere situatie gaat. Scholen moeten in

veel gevallen alle registers opentrekken om het onderwijs voor leerlingen uit Oekraïne vorm te geven. Daarvoor verdienen zij waardering. Als op voorhand bekend is dat het schoolbestuur met problemen kampt, zoals het aantrekken van voldoende bevoegd onderwijspersoneel, dan is het aanbevolen om die problemen te benoemen bij de melding.

Inrichtingsplan

Het is aan het schoolbestuur om binnen de kaders van de wet te bepalen hoe de tijdelijke onderwijsvoorziening er uitziet en hoe het onderwijs vorm krijgt. Hoe een schoolbestuur dit doet, legt het schoolbestuur vast in een zogenaamd inrichtingsplan. Dit plan dient zij binnen twee maanden na de start van de tijdelijke onderwijsvoorziening in. Tot 1 augustus 2022 kan dit via onderwijsvooroekraine@minocw.nl vanaf 1 augustus kunnen schoolbesturen terecht op het zakelijk portaal DUO via www.duo.nl. Tot 1 augustus is op www.rijksoverheid.nl een format te vinden dat als basis voor dit plan gebruikt kan worden.

Het inrichtingsplan is bedoeld om vast te leggen wat het schoolbestuur van plan is met de tijdelijke onderwijsvoorziening en dient mede als basis voor het eerste gesprek met de inspectie. Het is belangrijk dat het schoolbestuur vooraf goed nadenkt over de inrichting, omdat het naderhand gehouden is aan het eigen inrichtingsplan. Indien het schoolbestuur de tijdelijke onderwijsvoorziening op een later moment anders wil inrichten, moet het daarvoor het inrichtingsplan wijzigen volgens dezelfde procedure.

Graag ontvangen we als onderdeel van het inrichtingsplan:

- hoe de tijdelijke onderwijsvoorziening zal worden ingericht;
- hoe wordt toegewerkt naar de doorstroom van leerlingen naar het basis- dan wel voortgezet (speciaal) onderwijs, niet zijnde het onderwijs dat gegeven wordt aan een tijdelijke onderwijsvoorziening;
- hoe de zorgplicht voor de veiligheid op school wordt ingevuld;
- het personeelsbeleid;
- de invulling van het onderwijsprogramma.

Het inrichtingsplan komt in de plaats van de schoolgids en het schoolplan. Voor hulp of een toelichting kan contact worden opgenomen met onderwijsvooroekraine@minocw.nl.

2b: het onderwijsprogramma van een tijdelijke onderwijsvoorziening

Een schoolbestuur heeft voor een tijdelijke onderwijsvoorziening aanzienlijke ruimte om zelf het onderwijsprogramma vast te stellen. In de wet zijn daarvoor de randvoorwaarden opgenomen, die scholen houvast bieden:

- Het onderwijsprogramma bevordert het ononderbroken ontwikkelingsproces van leerlingen en hun doorstroom naar po of vo.
- Het onderwijsprogramma bevordert actief burgerschap en sociale cohesie, evenals het sociaal en emotioneel welbevinden van leerlingen.
- Het onderwijsprogramma is zoveel mogelijk gericht op de wettelijk voorgeschreven inhoud van het onderwijs (po), dan wel op de kerndoelen (vo), en besteedt in ieder geval aandacht aan:
 - voor het po: zintuigelijke en lichamelijke oefening; Nederlandse taal; en rekenen en wiskunde;
 - voor het vo: Nederlandse taal; wiskunde; en lichamelijke opvoeding.
- Het schoolbestuur besteedt de onderwijstijd als volgt:
 - voor zover redelijkerwijs mogelijk voor een derde deel aan de Nederlandse taal;
 - voor ten minste een derde deel aan inhoudelijk vakonderwijs, waaronder in elk geval de hiervoor genoemde vakken voor respectievelijk het po en vo worden verstaan;
 - voor ten hoogste een derde deel aan andere onderwijsgerichte activiteiten, dat wil zeggen activiteiten die het sociaal en emotioneel welbevinden van de leerlingen bevorderen.
- Het inhoudelijke vakonderwijs en de andere onderwijsgerichte activiteiten mogen ook gegeven worden in een andere taal dan het Nederlands, bijvoorbeeld in het Oekraïens.
- De ‘andere onderwijsgerichte activiteiten’ zijn activiteiten die het sociaal en emotioneel welbevinden van leerlingen bevorderen. Hierbij kan de samenwerking worden opgezocht met andere organisaties, zoals sport-, cultuur-, of welzijnsorganisaties.

2c: onderwijs gericht op doorstroom

Het onderwijs op een tijdelijke onderwijsvoorziening is van tijdelijke aard. Het is niet de bedoeling dat kinderen

langdurig op een tijdelijke onderwijsvoorziening onderwijs volgen, maar dat zij, voor zover redelijkerwijs mogelijk, zo snel mogelijk, maar uiterlijk binnen twee jaar doorstromen naar regulier onderwijs (po en vo) dan wel speciaal (voortgezet) onderwijs.

Omdat het onderwijs in een tijdelijke onderwijsvoorziening zeer kan afwijken van een regulier onderwijsaanbod, is het van groot belang dat school, ouders en leerling in gesprek gaan over de verwachtingen en de uitstroombestemming van de leerling. Zo kunnen ouders en leerling worden betrokken bij de belangrijke beslissingen. Scholen stellen een doorstroomperspectief op, dat in ieder geval een plan per leerling bevat voor de verwachte doorstroom binnen twee jaar. Het ministerie adviseert schoolbesturen nu al in kaart te brengen op welke wijze ze de doorstroom van leerlingen op de tijdelijke onderwijsvoorzieningen vormgeven. Net zoals in het nieuwkomersonderwijs, wordt periodiek met school, ouders en leerling geëvalueerd of de verwachtingen van de uitstroom- of doorstroombestemming nog aansluiten bij de ontwikkeling van de leerling en welke vervolgstappen kunnen worden gezet. Het doorstroomperspectief kan op basis van deze gesprekken ook tussentijds worden bijgesteld. Indien er bijvoorbeeld ruimte ontstaat op een nieuwkomersvoorziening, kan het in het belang van de leerling zijn om tussentijds door te stromen.

Vanwege de mogelijk substantiële afwijking van het gebruikelijke onderwijsprogramma, kan het in de praktijk soms nodig blijken dat een leerling langer aangewezen is op nieuwkomersonderwijs. Samen met schoolbesturen en gemeenten zal het ministerie de ontwikkelingen in de tijdelijke onderwijsvoorzieningen volgen. In samenwerking met de landelijke organisaties zal komend schooljaar een regeling worden opgesteld om de overgang soepel te laten verlopen, ook als er geen grondslag meer is om een tijdelijke onderwijsvoorziening in stand te houden, en waar nodig ruimte te bieden zodat leerlingen een ononderbroken ontwikkelingsleerlijn kunnen doorlopen.

2d: onderwijspersoneel in de tijdelijke voorziening

Ook voor tijdelijke onderwijsvoorzieningen is het uitgangspunt dat het onderwijs verzorgd wordt door bevoegde leraren. Omdat schoolbesturen in de praktijk moeite hebben om hun vacatures te vervullen, zijn er mogelijkheden om ook personeel voor de klas te laten staan dat nog niet bevoegd is. Schoolbesturen kunnen voor tijdelijke onderwijsvoorzieningen in de eerste plaats gebruikmaken van de mogelijkheden die zij ook hebben

voor reguliere po- en vo-scholen, zoals toegelicht onder spoor 1. In de tweede plaats kunnen schoolbesturen voor tijdelijke onderwijsvoorzieningen gebruikmaken van nog ruimere mogelijkheden om personeel in dienst te nemen.

Daarbij gaat het vooral om de inzet van leraren en onderwijsondersteunend personeel uit Oekraïne, die hier van grote waarde kunnen zijn.

Primair onderwijs

Als het een schoolbestuur niet lukt om een vacature te vervullen, is het mogelijk om pabo-studenten, vo-leraren of onderwijsondersteunend personeel voor de klas te laten staan. Deze mogelijkheid geldt niet voor onderwijs in Nederlands, rekenen en wiskunde, zintuiglijke en lichamelijke oefening, actief burgerschap en sociale cohesie. Voor het onderwijs in de Nederlandse taal en cultuur worden zoveel mogelijk leraren met een bevoegdheid voor het po of voor het vak Nederlands in het vo, dan wel onderwijspersoneel met een NT2-certificaat in dienst genomen.

Scholen kunnen leraren uit Oekraïne in dienst nemen, indien de leraren beschikken over een erkenning van hun beroepskwalificaties. In veel gevallen zullen Oekraïense leraren echter geen erkenning kunnen krijgen voor het po, omdat zij de Nederlandse taal nog niet spreken. Voor deze groep is bepaald dat zij een tijdelijke erkenning kunnen krijgen. Die erkenning geldt uitsluitend voor de tijdelijke onderwijsvoorzieningen. Omdat het schoolbestuur afspraken maakt met deze leraren over het alsnog verkrijgen van een bevoegdheid, zullen zij in de gelegenheid moeten worden gesteld om Nederlands te leren.

Voortgezet onderwijs

In het vo bestaat al veel ruimte om onbevoegd personeel tijdelijk te benoemen. Voor tijdelijke onderwijsvoorzieningen is in de wet geregeld dat het schoolbestuur onbevoegd personeel zo kort mogelijk, maar uiterlijk twee jaar voor de klas mag zetten. Die termijn is gelijk aan de duur van de tijdelijke onderwijsvoorzieningen, die tot september 2024 mogen bestaan.

Primair en voortgezet onderwijs

Het schoolbestuur maakt met onderwijspersoneel dat nog niet bevoegd is afspraken over het alsnog behalen van een bevoegdheid.

In noodgevallen en bij tekorten kan in het inrichtingsplan ook worden opgenomen hoe mensen met andere deskundigheden worden ingezet, zoals pedagogisch medewerkers, psychologen of orthopedagogen. Net als in het reguliere onderwijs heeft het onderwijspersoneel in een tijdelijke onderwijsvoorziening een vog nodig. (Zie daarover spoor 1.) Een vog is meestal niet verplicht voor vrijwilligers.

2e: toezicht/veiligheid in de tijdelijke voorziening

De inspectie ontvangt de melding en het inrichtingsplan van een tijdelijke onderwijsvoorziening. De inspectie houdt rekening met de uitdaging waar scholen voor staan en de omstandigheden waar ze rekening mee moeten houden. Zij staat dus niet meteen op de stoep, maar legt na drie maanden na de start van een tijdelijke onderwijsvoorziening een bezoek af. Dan wordt er een oriënterend gesprek gevoerd met het bestuur over het onderwijs. Doel van het gesprek is stimulerend en de inspectie baseert hierop een eventueel vervolgtoezicht. Het gesprek is gericht op de veiligheid van de leerlingen, het inrichtingsplan en begeleiding van de leerlingen. Ook de duur van de tijdelijke onderwijsvoorziening is van invloed op het eventuele vervolgtoezicht.

De leerplicht is onverminderd van toepassing op leerlingen in een tijdelijke onderwijsvoorziening. De leerplichtambtenaar ziet er op toe dat alle leerlingen tijdig worden ingeschreven, een onderwijsprogramma volgen en zoveel mogelijk onderwijs krijgen dat is toegesneden op hun situatie als nieuwkomer en hun onderwijsbehoefte.

De school richt zelf een vorm van monitoring van de sociale veiligheid in, bijvoorbeeld via de zorgstructuur en het veiligheidsbeleid van de school of met hulp van de gemeente. Het hanteren van de meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling en de meldplicht bij zedenmisdriven is onverkort van kracht.

2f: afstandsonderwijs

In de wet is voor tijdelijke onderwijsvoorzieningen de mogelijkheid opgenomen om afstandsonderwijs aan te bieden. De reden hiervoor is dat scholen niet altijd in staat zullen zijn om genoeg bevoegde leraren voor de klas te zetten en het onder omstandigheden geschikt kan zijn om kinderen uit Oekraïne les te laten krijgen in hun eigen taal. Het schoolbestuur moet hierbij rekening houden met de randvoorwaarden die gelden voor het verzorgen van afstandsonderwijs. De belangrijkste is dat het schoolbestuur verantwoordelijk is voor de planning, verzorging, inhoud en kwaliteit van het afstandsonderwijs.

Het schoolbestuur mag uitsluitend afstandsonderwijs verzorgen als er geen bevoegde leraren beschikbaar zijn om op locatie les te geven en als het afstandsonderwijs past in het onderwijsprogramma van de tijdelijke onderwijsvoorziening. Omdat het om een invulling van het onderwijsprogramma gaat, is het belangrijk dat het schoolbestuur afstandsonderwijs opneemt in het inrichtingsplan.

Afstandsonderwijs is op verschillende manieren mogelijk. In de eerste plaats is te denken aan onderwijs dat wordt gegeven door een leraar in Oekraïne. Er zijn veel scholen in Oekraïne die, aangemoedigd door hun overheid, ook op afstand lesgeven aan leerlingen die naar het buitenland zijn gevlucht. Daarnaast biedt de Oekraïense overheid afstandsonderwijs aan. Indien een schoolbestuur door personeelstekorten echt in de knel komt met het uitvoeren van het onderwijsprogramma, kan deze vorm van afstandsonderwijs tijdelijk of gedeeltelijk uitkomst bieden. Natuurlijk zijn hieraan risico's verbonden. Het is voor het onderwijspersoneel moeilijk om toezicht te houden op onderwijs dat in een ander land en in een andere taal en schrift wordt aangeboden. Uiteindelijk draagt het schoolbestuur echter verantwoordelijkheid voor het onderwijsprogramma, waarvan het afstandsonderwijs onderdeel uitmaakt. Afstandsonderwijs vindt uitsluitend plaats onder toezicht van bekwaam onderwijspersoneel.

In de tweede plaats kan het gaan om onderwijs dat door een bevoegde leraar in Nederland wordt gegeven en op afstand te volgen is. Ook in dit geval moet altijd bekwaam onderwijspersoneel aanwezig zijn om toezicht te houden: afstandsonderwijs is nadrukkelijk geen thuisonderwijs.

Het schoolbestuur kan onderwijsondersteunend personeel vragen om dit toezicht te houden. Ook is het denkbaar dat een leraar een les opneemt en leerlingen in een andere locatie die later terugkijken, opnieuw onder toezicht. Vanzelfsprekend gaat de voorkeur uit naar fysiek onderwijs. Bovendien lenen niet alle vakken zich in dezelfde mate voor afstandsonderwijs of kan dit per leeftijdsgroep verschillen.

3. Algemene informatie nieuwkomersonderwijs

3a: nieuwkomersbekostiging + maatwerkbekostiging

Scholen die aan Oekraïense leerlingen en andere nieuwkomers onderwijs geven, kunnen hiervoor in aanvulling op de reguliere bekostiging ook een zogenoemde nieuwkomersbekostiging ontvangen. Deze is afhankelijk van het aantal nieuwkomers op een school. De reguliere nieuwkomersbekostiging wordt vier keer per jaar uitgekeerd op basis van vier peildata. Op de website van DUO staat hoe deze nieuwkomersbekostiging werkt en wat de peildata zijn.⁴ Voor de nieuwkomersbekostiging op basis van vier peildata blijft de procedure via DUO hetzelfde.

Omdat het aantal Oekraïense leerlingen op een school snel kan veranderen, kunnen scholen per april 2022 maandelijks bijhouden aan hoeveel nieuwkomers ze lesgeven. Het gaat hierbij om *alle* nieuwkomers, dus niet alleen om Oekraïense leerlingen. De maatwerkbekostiging geldt in ieder geval voor 2022 en is met terugwerkende kracht ingegaan per 1 april 2022. Het jaar 2022 wordt opgedeeld in twee tijdvakken. Wanneer gedurende een tijdvak onderwijs is gegeven aan minstens 5 nieuwkomersleerlingen meer dan op de peildatum daaraan voorafgaand, komt het schoolbestuur in aanmerking voor maatwerkbekostiging. Na afloop van een tijdvak kan het schoolbestuur een aanvraag doen. De maatwerkbekostiging heeft geen effect op de reguliere nieuwkomersbekostiging. De maatwerkbekostiging staat nader toegelicht op www.rijksoverheid.nl/onderwijsvooroeukraïne. Hier zijn ook de aanvraagformulieren te vinden.

⁴ PO: <https://duo.nl/zakelijk/primair-onderwijs/bekostiging-en-subsidies/bijzondere-bekostiging/>
VO: <https://duo.nl/zakelijk/voortgezet-onderwijs/bekostiging-en-subsidies/aanvullende-bekostiging-vo/>

Bewijslast en bedragen nieuwkomersbekostiging

- In het vo vervalt de bewijslast voor de datum van binnenkomst in het geval dat de school zelf een datum invoert (bijvoorbeeld bij het ontbreken van een datum in BRP).
- In het po worden Oekraïners toegevoegd aan de definitie van asielzoekers.

Nieuwkomers uit Oekraïne komen zowel in het po als het vo in aanmerking voor deze bekostiging:

- po circa € 11.000 per jaar;
- vo circa € 12.300 per jaar.

3b: leerlingenvervoer

Gemeenten hebben de regie en verantwoordelijkheid voor het leerlingenvervoer aan Oekraïense leerlingen. Hiervoor ontvangen zij een tegemoetkoming van het Rijk. De tegemoetkoming zal via twee decentralisatie-uitkeringen Leerlingenvervoer Oekraïense leerlingen lopen. De bijbehorende circulaire teksten voor de eerste decentralisatie-uitkering zullen in september 2022 worden gepubliceerd, de betaling vindt in oktober 2022 plaats. De eerste decentralisatie-uitkering ziet toe op de periode vanaf 1 maart 2022 tot aan de zomervakantie op 16 juli 2022. Hierna zal een tweede decentralisatie-uitkering volgen voor de periode tot aan 31 december 2022.

[Op de website](#) zijn de bedragen voor de eerste decentralisatie-uitkering per gemeente opgenomen. De bedragen die worden toegekend zijn gebaseerd op het aantal geregistreerde kinderen uit Oekraïne, met peildatum 6 mei 2022. In de uitkering wordt onderscheid gemaakt tussen leerlingen in het po en vo. Gemeenten dragen de verantwoordelijkheid om naar eigen inzicht de middelen in te zetten.

Gemeenten mogen zelf bepalen hoe zij het leerlingenvervoer voor Oekraïense leerlingen vorm geven. Zij mogen afwijken van de regels voor het reguliere leerlingenvervoer. De wet staat dit toe. Bij het uitvoeren van het leerlingenvervoer gelden de volgende kaders:

- Het gelijkheidsbeginsel is een belangrijk uitgangspunt. Wij vragen gemeenten daarom om zoveel mogelijk uit te gaan van de zelfstandigheid van leerlingen. Dit is ook in het reguliere leerlingenvervoer het geval, en wordt door het COA toegepast bij andere vluchtelingenkinderen. Dit betekent dat bij leerlingenvervoer niet alleen

hoeft te worden gedacht aan busvervoer, maar dat bijvoorbeeld ook een ov-chipkaart vergoed kan worden, of een vergoeding kan worden gegeven voor het aanschaffen van een fiets. Wanneer een gemeente kiest voor busvervoer, gelden hier de bestaande verantwoordelijkheden zoals het waarborgen van de sociale veiligheid. Daarnaast het verzoek aan gemeenten om aan te sluiten bij de geldende regels voor de ouderbijdrage voor leerlingenvervoer in de betreffende gemeente. Anders dan andere vluchtelingen, mogen Oekraïners namelijk wel werken in Nederland. Daarnaast hebben sommigen nog hun baan in Oekraïne aangehouden door op afstand te werken.

3c: expertisedeling

Een aantal Oekraïense leerlingen komt op reguliere scholen terecht of reguliere scholen richten een tijdelijke onderwijsvoorziening in, specifiek voor Oekraïense leerlingen. Deze scholen hebben niet altijd de expertise om een nieuwkomer les te geven, zoals een nieuwkomersschool of isk dat wel heeft. Deze expertise kan worden verkregen via expertisedeling vanuit de nieuwkomersscholen en isk. Hierbij kan het gaan om kennisdeling zoals: hoe zet ik een lesprogramma op, welke materialen gebruik je en hoe stel je een ontwikkelingsplan op.

Het ministerie moedigt nieuwkomersscholen en isk aan om andere scholen op deze manier te ondersteunen. Voor deze extra taak wordt € 3 miljoen beschikbaar gesteld vanuit het Rijk voor scholen die veel ervaring hebben met nieuwkomers, zodat zij deze kennis kunnen delen. Op dit moment wordt de subsidieregeling waarmee scholen aanspraak kunnen maken op deze middelen uitgewerkt. Wel kunnen wij de uitgangspunten alvast met u delen.

- Het budget van € 3 miljoen wordt gesplitst in twee aparte budgetten voor po en vo. Voor po is € 2,5 miljoen beschikbaar en voor vo € 0,5 miljoen. Deze verdeling is zo gemaakt omdat er minder Oekraïense leerlingen in het vo instromen en omdat zij ook minder in het reguliere onderwijs instromen dan in het po. Daarnaast heeft het vo via de NPO-middelen⁵ eerder al extra middelen gekregen om expertisedeling op te zetten.

- Om te bepalen welke scholen in aanmerking komen, is uitgegaan van de nieuwkomersbekostiging van 2021, dus voor de oorlog in Oekraïne begon. Als school kom je in aanmerking voor de subsidie wanneer op minstens 2 peildata in 2021 minimaal 30 (in het po) of 50 (in het vo) nieuwkomers werden geteld. [Hier](#) staat een lijst van de BRINs die in aanmerking komen.
- Per ondersteunende nieuwkomers/isk-locatie (BRIN-niveau) zijn de subsidiebedragen als volgt:
 - In het po: respectievelijk € 31.500 tot een maximum van € 60.000
 - In het vo: respectievelijk € 7.800 tot een maximum van € 40.000. De hoogte van het subsidiebedrag is afhankelijk van het aantal aanvragen.
- Naast het criterium genoemd in het tweede punt zijn er geen extra aanvraagcriteria. Wel zullen scholen achteraf gevraagd worden om een korte vragenlijst in te vullen over hoe zij de subsidie hebben besteed en kunnen zij gevraagd worden om handtekeningen van de scholen waarmee de expertise is gedeeld te laten zien.
- Het kan voorkomen dat ook scholen met minder dan het minimale aantal nieuwkomers om in aanmerking te komen voor de subsidie wel relevante expertise hebben om te delen, bijvoorbeeld scholen met één nieuwkomersklas die wel een zeer ervaren leraar in dienst hebben. Scholen die wel voor de subsidie in aanmerking komen kunnen dan samenwerken met dergelijke scholen die niet voor de subsidie in aanmerking komen, om zo gezamenlijk hun kennis te delen met weer andere scholen in de omgeving. In dat geval vraagt de school die in aanmerking komt de subsidie aan. Personeel van de school die niet in aanmerking komt, mag onder verantwoordelijkheid van de aanvragende school expertise delen. Hiervoor kunnen de scholen een financiële regeling treffen. De aanvragende school blijft daarmee verantwoordelijk voor de uitvoering en verantwoording.

De momenten waarop de regeling wordt gepubliceerd, scholen de subsidie kunnen gaan aanvragen en scholen de subsidie kunnen verwachten, zijn nog niet bekend, dit zal naar verwachting in het najaar 2022 zijn. Hierover informeren wij u later verder. Scholen kunnen wel al starten met het delen van expertise, kosten gemaakt vanaf maart 2022 vallen onder de regeling.

3d: Onderwijshuisvesting

Gemeenten hebben de regie en verantwoordelijkheid voor het organiseren van de onderwijshuisvesting voor Oekraïense leerlingen. Hiervoor wordt gewerkt aan een specifieke uitkering (SPUK). De uitgangspunten van de regeling kunnen wij alvast met u delen.

De regeling geeft gemeenten de mogelijkheid om kosten die zij specifiek hebben gemaakt in verband met onderwijshuisvesting voor leerplichtige ontheemden uit Oekraïne te declareren. Het gaat hierbij om huur van bestaande gebouwen, huren en plaatsen van tijdelijke noodlokalen en kleine verbouwingen en/of werkzaamheden aan bestaande gebouwen zodat deze als school in gebruik kunnen worden genomen. Ook kosten gemaakt voor de huisvesting van bewegingsonderwijs en de eerste inrichting worden vergoed. Bouwkosten of grootschalige verbouwingen worden in ieder geval niet vergoed. De in aanmerking komende kosten dienen gemaakt te zijn in de periode van 1 maart 2022 tot en met 31 december 2022.

De regeling stelt een maximum tot waar gemeenten kunnen declareren. Dit is een maximum van € 60.000 per 15 Oekraïense leerlingen die in de gemeente zijn ingeschreven op scholen. Voor 16 tot 30 leerlingen geldt een maximum van € 120.000 en zo verder met staffels van 15 leerlingen en € 60.000. Daarnaast geldt een minimum van 5 Oekraïense leerlingen om in aanmerking te komen voor vergoeding. Het gaat hier om een plafond. Alleen de daadwerkelijk gemaakte kosten komen in aanmerking voor een vergoeding. Het aantal leerlingen wordt op basis van de gegevens van DUO bepaald, de precieze peildata worden op een later moment gecommuniceerd.

De gedachte achter dit maximum is dat tot en met 5 leerlingen over het algemeen plek wordt gevonden in bestaande klassen en huisvesting. Bij meer dan 5 leerlingen kan gedacht worden aan extra huisvesting. In het nieuwkomersonderwijs gaat men uit van klassen van 15 leerlingen, vandaar dat het maximum is gebaseerd op staffels van 15 leerlingen.

De momenten waarop de regeling wordt gepubliceerd, gemeenten de declaraties kunnen indienen en gemeenten de vergoeding kunnen verwachten, zijn nog niet bekend, dit zal naar verwachting in het najaar 2022 zijn. Hierover informeren wij u later verder.

3e: Voorschoolse educatie

Oekraïense kinderen in de leeftijd van 2,5 tot 4 jaar krijgen nu nog geen onderwijs, maar zullen naar alle waarschijnlijkheid wel met een taalachterstand het onderwijs instromen. Dit zal op dat moment een grote opgave worden voor het onderwijs. Om dit te voorkomen ontvangen gemeenten extra middelen voor het organiseren van voorschoolse educatie aan deze doelgroep. Voorschoolse educatie is, naast het voorkomen van onderwijsachterstanden, van groter belang voor deze kinderen. Hiermee komen zij al in aanraking met de Nederlandse samenleving net als iets oudere kinderen dit op school komen. Daarnaast krijgen zij een aanbod wat helpt in hun ontwikkeling.

Gemeenten zullen deze extra middelen ontvangen via een specifieke uitkering (SPUK). Op dit moment wordt deze regeling uitgewerkt. De verwachting is dat gemeenten de middelen in 2023 zullen ontvangen.

Tip: Op www.rijksoverheid.nl/onderwijsvooroeukraine vindt u antwoord op veel gestelde vragen. Deze informatie wordt voortdurend bijgewerkt. Uiteraard kunt u ook altijd contact opnemen met het ministerie via onderwijsvooroeukraine@minocw.nl.

2. Governance: rolverdeling landelijk en lokaal

Het is belangrijk om het onderwijs aan Oekraïense vluchtelingenkinderen in goede banen te leiden. Dit vraagt om een duidelijke rol- en verantwoordelijkheidsverdeling tussen alle betrokken partijen. In dit hoofdstuk leest u meer over de richtlijnen ten aanzien van de sturing op landelijk, regionaal en lokaal niveau.

Landelijke rolverdeling

Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is op stelselniveau verantwoordelijk voor het onderwijsaanbod aan alle kinderen in Nederland. Het ministerie is daarmee ook verantwoordelijk voor de afspraken die zich richten op de maatschappelijk gewenste resultaten ten aanzien van onderwijs aan vluchtelingen. Onder deze verantwoordelijkheid vallen ook de randvoorwaarden voor het opschalen van het nieuwkomersonderwijs, die nodig zijn als gevolg van de toename van Oekraïense vluchtelingenkinderen. Dit betekent dat het ministerie deskundigheid moet leveren, het uitwisselen van ervaringen moet ondersteunen en gemeenten en scholen moet informeren. Het ministerie heeft daarom de landelijke regie, stelt de kaders en biedt (financiële) ondersteuning. Het ministerie is verantwoordelijk voor het vaststellen van de kaders voor het bestaande (nieuwkomers)onderwijs en de tijdelijke onderwijsvoorzieningen. Dit omvat de inhoudelijke kaders en eisen op gebied van de kwaliteit van het onderwijsaanbod, administratie/registratie, veiligheid en inzet van het onderwijspersoneel. Deze kaders zijn opgenomen in deze handreiking en worden uitgewerkt in nadere regelgeving. Het ministerie biedt financiële ondersteuning in de vorm van (maatwerk in de) nieuwkomersbekostiging po en vo en andere regelingen. Daarnaast ondersteunt en adviseert het ministerie gemeenten en scholen rondom regionale samenwerking en financiële vraagstukken. Hier heeft het ministerie regiocoördinatoren voor, die contact houden met gemeenten en schoolbesturen.

De inspectie ziet toe op de kwaliteit van het onderwijs.

De VNG vertegenwoordigt gemeenten op landelijk niveau. De VNG biedt informatie aan gemeenten en adviseert en ondersteunt hen.

De sectorraden (PO-Raad en VO-raad) vertegenwoordigen schoolbesturen op landelijk niveau. De sectorraden bevorderen de kwaliteit van het onderwijs door schoolbestuurders en schoolleiders te faciliteren bij het vervullen van hun taak.

LOWAN is de ondersteuningsorganisatie voor scholen en schoolbesturen op het gebied van nieuwkomersonderwijs. LOWAN adviseert als expertisecentrum scholen en schoolbesturen (onderwijs)inhoudelijk bij het opzetten van nieuwkomersonderwijs.

Organiseren van het onderwijs: lokale rolverdeling

De gemeente is verantwoordelijk voor de aanwezigheid van voldoende openbaar onderwijs, voor leerlingenvervoer, voor jeugdhulp en voor maatschappelijk werk. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de beschikbaarheid van het onderwijs aan alle Oekraïense kinderen die in hun gemeente verblijven. De gemeente neemt het initiatief tot overleg daar waar nodig en pakt dit als regievoerder samen met schoolbesturen op en zorgt voor onderlinge afstemming. De gemeente is de organisatie die op lokaal niveau de regie neemt om de partijen rondom het onderwijs bij elkaar te brengen. Denk hierbij naast uiteraard de schoolbesturen ook aan cultuur-, sport- en welzijnsorganisaties. De gemeente zorgt daarnaast voor de randvoorwaarden zoals de huisvesting (incl. de eerste inrichting van het gebouw) en het leerlingenvervoer. Ook is zij verantwoordelijk voor (de aansluiting met) de jeugdzorg, maatschappelijk werk en voorschouwe educatie. De gemeente houdt in de gaten of de capaciteit van de bestaande onderwijsvoorzieningen toereikend is en of eventuele vervolgstappen nodig zijn. In de praktijk bepaalt de gemeente samen met het schoolbestuur en de school wat er nodig is voor het opzetten van onderwijs, door met elkaar in overleg te gaan en vast te stellen hoe deze zaken geregeld kunnen worden.

Schoolbesturen zijn in hun uitvoerende rol verantwoordelijk voor (de inhoud en kwaliteit van het) onderwijsaanbod. Schoolbesturen en scholen gaan over de inhoud van het onderwijsaanbod, het werven van bevoegd personeel en de onderwijsinhoud. Een schoolbestuur schrijft leerlingen in en geeft onderwijs. Gemeenten en schoolbesturen werken samen, ook met de samenwerkingsverbanden passend onderwijs, om in een regio voldoende aanbod te bieden.

Zoals eerder in de handreiking beschreven, kan er indien de bestaande mogelijkheden niet meer toereikend zijn (spoor 1), een tijdelijke onderwijsvoorziening worden ingericht (spoor 2). Gemeenten nemen het initiatief voor overleg met schoolbesturen uit de regio, om gezamenlijk afspraken te maken over de wijze waarop het onderwijs wordt georganiseerd. Hierbij kunnen ook adviseurs van LOWAN worden geraadpleegd die ervaring hebben met het ondersteunen van dergelijke trajecten, evenals de regiocoördinatoren van het ministerie via onderwijsvooroekraine@minocw.nl of 0615038281. Ook kan LOWAN informatie bieden over welke nieuwkomersvoorzieningen in de regio eventueel ambulante begeleiding kunnen bieden.

Een schoolbestuur (bij voorkeur het bestuur van een bestaande nieuwkomersschool of isk) neemt onder regie van de gemeente de verantwoordelijkheid voor de inrichting en uitvoering van de tijdelijke onderwijsvoorziening en het onderwijsaanbod, in afstemming met de andere schoolbesturen uit de gemeente. Leerlingen worden ingeschreven bij dit bestuur en dit bestuur ontvangt de bekostiging voor deze leerlingen. Dit schoolbestuur stemt met andere organisaties (o.a. sport, cultuur en welzijn) en de gemeente af over de inzet van die organisaties. De gemeente kan hier een verbindende rol in vervullen, en faciliteren in de contacten. De uitvoerende rol omtrent de inhoud ligt bij het schoolbestuur. Het bestuur meldt bij het ministerie en de inspectie via onderwijsvooroekraine@minocw.nl dat er een tijdelijke voorziening wordt opgezet, maakt een plan en deelt deze binnen een maand na het starten van de voorziening ook met het ministerie (zie hoofdstuk 1). Het ministerie houdt contact met gemeenten en schoolbesturen over de lokale en/of regionale samenwerking.

OCW heeft de regie in het stellen van kaders en bieden van financiële ondersteuning

- Het ministerie stelt de inhoudelijke kaders en eisen vast op gebied van de kwaliteit van het onderwijsaanbod, administratie/registratie, veiligheid en inzet van het onderwijspersoneel.
- Het ministerie biedt financiële ondersteuning in de vorm van nieuwkomersbekostiging en andere regelingen
- Daarnaast ondersteunt en adviseert het ministerie gemeenten en scholen rondom regionale samenwerking en financiële vraagstukken. Hiervoor zijn regiocoördinatoren ingezet, die contact houden met gemeenten en schoolbesturen.

Gemeente heeft de regie in het beschikbaar stellen van onderwijs

- De gemeente is verantwoordelijk voor de aanwezigheid van voldoende openbaar onderwijs.
- De gemeente houdt in de gaten of de capaciteit van de bestaande onderwijsvoorzieningen toereikend is.
- De gemeente neemt het initiatief om partijen (schoolbesturen en andere organisaties, zoals cultuur, sport en welzijnsorganisaties) bij elkaar te brengen.
- De gemeente is verantwoordelijk voor de randvoorwaarden, zoals de huisvesting en het leerlingenvervoer.

Schoolbesturen en scholen zijn verantwoordelijk voor de uitvoering

- Schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor het inhoudelijke onderwijsaanbod.
- Eén schoolbestuur neemt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van een eventuele tijdelijke onderwijsvoorziening. Hierbij kan afstemming worden gezocht met andere schoolbesturen in de buurt.
- Het schoolbestuur stemt met andere organisaties (o.a. cultuur, sport en welzijnsorganisaties) en de gemeente af of/hoe deze organisaties worden ingezet.

Escalatie: wat als er extra ondersteuning nodig is?

Bovenstaande rolverdeling biedt inzicht in de verantwoordelijkheden en verwachtingen van gemeenten en schoolbesturen. Mochten partijen er lokaal niet met elkaar uitkomen, dan kan de hulp worden ingeroepen van het ministerie, LOWAN, de sectorraden, de VNG en de inspectie. Hiervoor kan onderstaande volgorde worden gehanteerd:

1. De eerste stap

De gemeente initieert als regievoerder het gesprek met de uitvoerende schoolbesturen, om het onderwijs te organiseren.

2. Is er behoefte aan extra ondersteuning?

Neem als schoolbestuur of gemeente contact op met een regio-coördinator van OCW via onderwijsvoorokraine@minocw.nl om de mogelijkheden te bespreken.

3. Komt men er niet uit?

Dan wordt onder leiding van OCW de hulp ingeschakeld van meerdere betrokken partijen. Samen wordt bezien hoe knelpunten waar nog geen oplossing voor gevonden is, kunnen worden weggenomen.

Samenwerking tussen gemeenten: regionale aanpak

Gemeenten zijn en blijven verantwoordelijk voor het onderwijs aan alle (Oekraïense) kinderen en jongeren die in hun gemeente verblijven. Een gemeente kan ook aansluiten bij andere gemeenten, om de organisatie gezamenlijk op te pakken. Er kan per regio bekeken worden wat nodig is. Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat alle gemeenten uit een Veiligheidsregio of Jeugdregio met elkaar samenwerken, of dat gemeenten die al samenwerken rondom bestaande nieuwkomersscholen of isk of andere gecombineerde voorzieningen, samen de regio voeren. Het uitgangspunt is dat in een regio de gemeente waar een bestaande nieuwkomersvoorziening of isk is gevestigd de leiding neemt, tenzij een andere constructie gezien de bestaande samenwerkingen logischer is.

3. Meer informatie

Ministerie van OCW

Voor meer informatie kunt u www.rijksoverheid.nl/onderwijsvooroekraine raadplegen. Daar is veel informatie te vinden over bijvoorbeeld het organiseren van lessen, het inzetten van leraren uit Oekraïne en over lesmateriaal. Hier zal ook altijd de laatste versie van deze handreiking te vinden zijn en nadere contactgegevens.

Verder kunt u bij vragen rechtstreeks contact opnemen met het ministerie via onderwijsvooroekraine@minocw.nl. De regiocoördinatoren van het ministerie kunnen met u denken over uw lokale aanpak en u kunnen helpen bij knelpunten. Zij zijn ook telefonisch te bereiken via 0615038281.

Als u telefonisch contact op wilt nemen met het ministerie, dan kan dit via het rijksbrede telefoonnummer 1400. De medewerkers daar kunnen u helpen en wanneer zij het antwoord niet direct hebben, weten zij de antwoorden bij het ministerie te vinden.

LOWAN

LOWAN deelt op haar website veel informatie, lesmaterialen en veelgestelde vragen over het onderwijs aan Oekraïense vluchtelingen.

Voor het PO is dit: <https://www.lowan.nl/po/oekraine/>

Voor het VO: <https://www.lowan.nl/vo/oekraine/>

LOWAN heeft een helpdesk ingericht waar u met al uw vragen over nieuwkomersonderwijs terecht kunt. Stel uw vragen via helpdesk@lowanpo.nl en HelpdeskVO@lowan.nl.

Inspectie van het onderwijs

Als u rechtstreeks contact op wilt nemen met de inspectie kan dit via het loket: <https://www.onderwijsinspectie.nl/contact>.

VNG

De VNG heeft een [Oekraïne-website](#) over de opvang van vluchtelingen, waarop de laatste informatie beschikbaar is.

